

Μνήμων

Τόμ. 28 (2007)

Χρονικό τῆς Ἐταιρείας Μελέτης Νέου Ἑλληνισμοῦ

Mnimon Mnimon

doi: [10.12681/mnimon.84](https://doi.org/10.12681/mnimon.84)

Βιβλιογραφική αναφορά:

Mnimon, M. (2011). Χρονικό τῆς Ἐταιρείας Μελέτης Νέου Ἑλληνισμοῦ: Διοικητικό Συμβούλιο 2006-2007, 2007-2008. Ἐξελεγκτική Ἐπιτροπή 2006-2007, 2007-2008 Α' Συναντήσεις- συζητήσεις Β' Βιβλιοθήκη ΕΜΝΕ – Μνήμων (Ελένη Μολφέση) Γ' Ἐκδόσεις Δ' Βιβλιογραφία Cd-rom. *Μνήμων*, 28, 333-346. <https://doi.org/10.12681/mnimon.84>

ΧΡΟΝΙΚΟ ΤΗΣ ΕΤΑΙΡΕΙΑΣ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ 2006-2007

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ 2006-2007:

Πρόεδρος: Τάσος Σακελλαρόπουλος, *Αντιπρόεδρος:* Κατερίνα Δέδε, *Γραμματέας:* Παναγιώτης Σαβοργιαννάκης, *Ταμίας:* Γιάννης Καραχρήστος, *Μέλος:* Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης

ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Έλλη Δρούλια- Μητράκου, Γιάννης Κόκκωνας, Χρήστος Λούκος

ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ 2007-2008:

Πρόεδρος: Βαγγέλης Καραμανωλάκης, *Αντιπρόεδρος:* Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης, *Γραμματέας:* Τάσος Σακελλαρόπουλος, *Ταμίας:* Σοφία Ματθαίου, *Μέλος:* Κατερίνα Δέδε

ΕΞΕΛΕΓΚΤΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ

Γιάννης Κόκκωνας, Γιάννης Καραχρήστος, Χρήστος Λούκος

Α΄ Συναντήσεις- συζητήσεις

Στα γραφεία της ΕΜΝΕ (Ζωσίμου 11) έγιναν από τον Ιανουάριο 2006 έως τον Ιούνιο του 2007 (Τετάρτες) οι ακόλουθες συναντήσεις:

11.1.2006 Κατερίνα Κουτσογιαννάκη, *Για την ταυτότητα του χωριού Νίκος Μπελογιάννης Ουγγαρίας. Ο πληθυσμός, οι δομές και η παράδοση μέσα από τα τεκμήρια της κοινότητας (1950-1970).*
Συζητητές: Ηλίας Νικολακόπουλος, Ιωάννα Παπαθανασίου.

8.2.2006 Κώστας Παπαχρήστου, *Το αρχείο Πορφύρη-Κονίδη, μια πρώτη προσέγγιση.*
Συζητήτρια: Αιμιλία Καραλή.

15.2.2006 Μενέλαος Χαραλαμπίδης, *Επιβίωση και αντίσταση σε αστικό περιβάλλον:Συνοικίες της κατοχικής Αθήνας.*
Συζητητές: Πολυμέρης Βόγλης, Τάσος Σακελλαρόπουλος.

- 22.2.2006 Χρήστος Ηλιάδης, *Η μειονοτική πολιτική στη Δ. Θράκη μέσα από τα ελληνικά αρχεία (1945-1974)*.
Συζητητές: Αμαρυλλίς Λογοθέτη, Φώτης Μπενλίσοϊ.
- 1.3.2006 Στέλιος Ευαγγελινός, *Το Πανεπιστήμιο σε φασιστικό περιβάλλον: η περίπτωση του Πανεπιστημίου Αθηνών (1936-1941)*.
Συζητητές: Νίκη Μαρωνίτη, Προκόπης Παπαστράτης.
- 22.3.2006 Κώστας Γαβρόγλου, *Καταγραφή και ψηφιοποίηση των αρχείων των ελληνικών κοινοτήτων της Κωνσταντινούπολης (1780-2000)*.
Συζητητές: Έφη Κάνερ, Μανώλης Πατινιώτης.
- 12.4.2006 Πέτρος Πιζάνιας, *Μια έρευνα για τη δημιουργία του ελληνικού εθνικού κράτους, τέλος 18ου αιώνα έως το 1832*.
Συζητητές: Δημήτρης Σωτηρόπουλος, Διονύσης Τζάκης.
- 17.5.2006 Μάριος Χατζόπουλος, *«Η Αρχαία Οδύνη»: Πρώιμες μορφές δεξίωσης του Βυζαντίου από την ελληνική εθνική ταυτότητα (1820-1840)*.
Συζητητής: Γιάννης Κουμπουρλής.
- 31.5.2006 Γιώργος Τζεδόπουλος, *Προς μία ιστορική ανάγνωση του μαρτυρίου στην Οθωμανική Αυτοκρατορία*.
Συζητήτρια: Πόπη Στάθη.
- 25.10.2006 Δέσποινα Παπαδοπούλου, *Έλληνες στο Παρίσι στα τέλη του 19ου αιώνα: συγκρότηση, οργάνωση και δράση μιας κοινότητας της διασποράς*.
Συζητήτριες: Όλγα Κατσιαρδή, Μαρία Χριστίνα Χατζηγιάννου.
- 15.11.2006 Δέσπω Κριτσιωτάκη, *Ψυχική νόσος και νεότητα: το παράδειγμα του Αιγινίτειου νοσοκομείου*.
Συζητητές: Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Δημήτρης Πλουμπίδης.
- 29.11.2006 Μανώλης Πατινιώτης, *Απαρχές της ιστοριογραφίας της νεότερης ελληνικής επιστήμης*.
Συζητητές: Γιάννης Κουμπουρλής.
- 13.12.2006 Νατάσσα Κωνσταντινίδου, *Έννοιες και παράγοντες «εκκοσμίκευσης» στην Ευρώπη του 16ου και 17ου αιώνα*.
Συζητητές: Κώστας Γαγκανάκης, Νίκος Καραπιδιάκης, Θεοδώρα Νικολαΐδης.

- 17.1.2007 Σωτήρης Κουτμάνης, *Όψεις της γυναικείας υποκειμενικότητας στην ελληνική κοινότητα της Βενετίας τον 17ο αιώνα*.
Συζητητές: Ίκαρος Μαντούβαλος, Βάσω Σειρηνίδου.
- 24.1.2007 Γωγώ Βαρζελιώτη, *Κρητική κωμωδία και καθημερινή ζωή: σχέση σκηνηκής εικόνας και κοινωνίας στον βενετοκρατούμενο Χάνδακα, 16ος - 17ος αιώνας*.
Συζητήτρια: Αγγελική Πανοπούλου.
- 14.2.2007 Παναγιώτης Μιχαηλάρης, *Το αρχείο Περούλλη: ένα μακρό ερευνητικό ταξίδι...*
Συζητητές: Βασίλης Κρεμμυδάς, Ευτυχία Λιάτα.
- 7.3.2007 Γιάννης Μίχος, *Τιμωρητικές πρακτικές στο πρώτο μισό του 19ου αιώνα. Το χρονικό μιας αναδιάταξης*.
Συζητητής: Κωνσταντίνος Πιτσάκης.
- 21.3.2007 Έλενα Μπουλετή, *Η μουσουλμανική κοινότητα της Κύπρου κατά την πρώιμη περίοδο της βρετανικής διακυβέρνησης στα τέλη του 19ου με αρχές 20ού αιώνα: Μια παραδοσιακή θρησκευτική κοινότητα σε νεωτερικό πλαίσιο*.
Συζητητές: Σία Αναγνωστοπούλου, Αμαρυλλίς Λογοθέτη.
- 18.4.2007 Φάνη Αγγελοπούλου, *Θεωρητικές προσεγγίσεις του υλικού πολιτισμού στην επιστήμη της Ιστορίας*.
Συζητήτρια: Ευδοκία Ολυμπίτου.
- 25.4.2007 Τουντόρ Ντίνου, *Ο Ρουμάνος ηγεμόνας Μιχαήλ ο Γενναίος (1593-1601) στη συνείδηση των Ελλήνων*.
Συζητητής: Φλορίν Μαρινέσκου.
- 9.5.2007 Μιχάλης Λυμπεράτος, *Η ματαίωση της διαδικασίας εκφασισμού της ελληνικής κοινωνίας στον Μεσοπόλεμο: Η συμβολή του Παλλαϊκού Μετώπου της Αριστεράς*.
Συζητητές: Σπύρος Μαρκέτος, Προκόπης Παπαστράτης.
- 23.5.2007 Κωστής Κορνέτης, *Έλληνες και Ισπανοί φοιτητές στο τέλος της «μακράς» δεκαετίας του '60: Μια προσπάθεια σύγκρισης*.
Συζητητές: Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Λεωνίδα Καλλιβρετάκης.
- 6.6.2007 Δημήτρης Γιαννακόπουλος, *Το Δουκάτο των Αθηνών. Ερευνητικά και Μεθοδολογικά προβλήματα των σχέσεων του Μεσαιωνικού Ελληνισμού με τη Δύση*.
Συζητητές: Μ. Ντούρου-Ηλιοπούλου, Ν. Γιαντσή.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ-ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ 2005-2006:

Τάσος Σακελλαρόπουλος, Σία Αναγνωστοπούλου, Νίκος Ανδριώτης, Δημήτρης Αρβανιτάκης, Μαρία Θηρεσία Δαλεζίου, Δημήτρης Δημητρόπουλος, Έφη Κάνερ, Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Γιάννης Καραχρήστος, Ευτυχία Λιάτα, Κώστας Μέκκας, Στρατής Μπουρνάζος, Λήδα Παπαστεφανάκη.

ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΣΥΝΑΝΤΗΣΕΩΝ-ΣΥΖΗΤΗΣΕΩΝ 2006-2007:

Τάσος Σακελλαρόπουλος, Νίκος Ανδριώτης, Δημήτρης Αρβανιτάκης, Κατερίνα Δέδε, Δημήτρης Δημητρόπουλος, Έφη Κάνερ, Βαγγέλης Καραμανωλάκης, Γιάννης Καραχρήστος, Ευτυχία Λιάτα, Αργύρης Μάρκου, Κώστας Μέκκας, Στρατής Μπουρνάζος, Λήδα Παπαστεφανάκη, Κώστας Ράπτης.

Β΄ Βιβλιοθήκη ΕΜΝΕ-Μνήμων 2006-2007

Η συλλογή της βιβλιοθήκης της ΕΜΝΕ εμπλουτίστηκε την περίοδο Μάρτιος 2006-Μάρτιος 2007 με 102 τίτλους βιβλίων και 3 νέους τίτλους περιοδικών και εφημερίδων. Η συνολική συλλογή ανέρχεται σε 2.700 τίτλους. Η συλλογή των serials, η οποία περιλαμβάνει τίτλους περιοδικών, εφημερίδων και βιβλιογραφικών σειρών διάφορων οργανισμών, ανέρχεται σε 150 τίτλους.

Οι 3 νέοι τίτλοι σειρών είναι: περιοδικό *Historien*, και σε φωτοτυπημένη μορφή οι τίτλοι των εφημερίδων *Χρόνος*, εφημερίς πολιτική, φιλολογική και εμπορική (Ναύπλιον, 1833), *Καθρέπτης* = *Miroir grec*, εφημερίς πολιτική και φιλολογική (Σπέτζαις 1833).

Η δωρεά τευχών του περιοδικού *Ο Πολίτης* από τον κύριο Χρίστο Μανουσαρίδη συμπλήρωσε το μεγαλύτερο μέρος των τευχών του περιοδικού.

Από τους 102 νέους τίτλους βιβλίων οι 47 τίτλοι προέρχονται από τη δωρεά της Εταιρείας Σπουδών Νεοελληνικού Πολιτισμού & Γενικής Παιδείας (Σχολή Μωραΐτη), και ειδικότερα τη σειρά «Πρακτικά Επιστημονικών Συμποσίων».

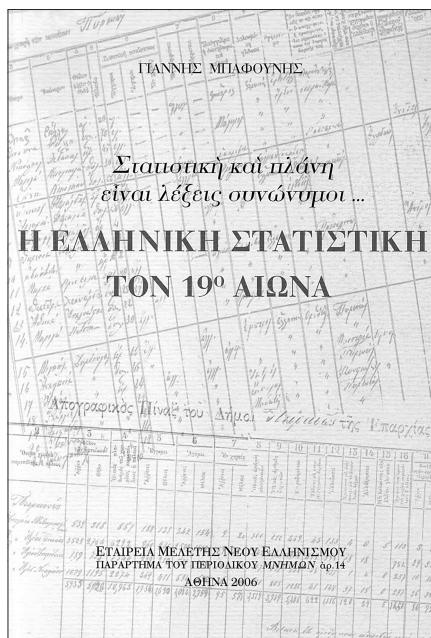
Η συλλογή της βιβλιοθήκης από τον Οκτώβριο του 2007 συμπεριλήφθηκε στην «Αργώ» *Περιβάλλον Πρόσβασης Πηγών Πληροφόρησης* του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης του Εθνικού Ιδρύματος Ερευνών και ειδικότερα στη βάση «*Βιβλιοθήκες Ανθρωπιστικών Επιστημών στην Ελλάδα*», στην διαδικτυακή διεύθυνση <http://argo.ekt.gr>. Στο ίδιο περιβάλλον πρόσβασης περιλαμβάνεται και η συλλογή των περιοδικών της βιβλιοθήκης της ΕΜΝΕ στη βάση «*Συλλογές περιοδικών*».

ΕΛΕΝΗ ΜΟΑΦΕΣΗ

Γ' Έκδόσεις

Γιάννης Μπαφούνης, Στατιστική και πλάνη είναι λέξεις συνώνυμοι... Η ελληνική στατιστική τον 19ο αιώνα, Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, Παράρτημα του περιοδικού Μνήμων αρ. 14, Αθήνα 2006, 399 σ.

Ο 19ος αιώνας, εκτός από το Κεφάλαιο και την Επανάσταση, όπως προσφυώς παρατηρήθηκε, έφερε μαζί του και την άνοιξη των εθνικισμών και τη δημιουργία μιας σειράς εθνικών κρατών που άλλαξαν το τοπίο τόσο στη Γηραιά Ήπειρο, όσο και στον υπόλοιπο κόσμο. Οι άνθρωποι μάθαιναν να ζουν, το επιδίωκαν άλλωστε, μέσα σε καινούργιες πραγματικότητες που πολλές φορές ήταν πρωτόγνωρες. Οι συγκυρίες των καιρών οδηγούσαν τα κράτη σε νέους δρόμους στους οποίους κι αυτά με τη σειρά τους έπρεπε να οδηγήσουν τους υπηκόους τους.

Η παρατήρηση «των ανθρωπίνων» μέσα από τη ψυχρή ματιά των αριθμών, αυτό που ονομάζουμε στατιστική, αποτελεί μια από τις καινοτομίες στις οποίες έπρεπε να συνηθίσει πρώτα η δημόσια διοίκηση και έπειτα οι πολίτες. Μπορεί κάποιος, όπως οι Σκανδιναβοί κυρίως, να ήταν σχετικά εξοικειωμένοι από τα μέσα του 18ου αιώνα με ένα κομμάτι της στατιστικής, την απογραφή πληθυσμού, αλλού όμως τα πράγματα ξεκίνησαν πολύ αργότερα και σε διαφορετικές συνθήκες. Για να ξεπεραστεί το στάδιο της απλής απαρίθμησης των κατοίκων και να προχωρήσουμε σε πιο σύνθετες παρατηρήσεις της κοινωνικής πραγματικότητας μέσα από την αριθμητική τους εκδοχή χρειάστηκε να περάσει κι άλλος χρόνος. Έπρεπε να φτάσει στα μισά του ο 19ος αι. για να

αρχίσει να γνωρίζει η στατιστική τόσο ως επιστήμη, όσο και πρακτική τη χρυσή εποχή της. Όταν λοιπόν μιλάμε για στατιστική και την ιστορία της αναφερόμαστε σε δυο διαφορετικά σκέλη που ωστόσο συνδέονται άμεσα: ας τα ονομάσουμε θεωρία και πράξη. Στο θεωρητικό μέρος παρακολουθεί κανείς την προσπάθεια να δημιουργηθεί μια νέα επιστήμη από την αρχή και να στηθεί όλο αυτό το οικοδόμημα που θα την υποστήριζε και θα την καθιέρωνε, θεωρητικά

και πρακτικά, ενώ η πρακτική εκδοχή της είναι συνυφασμένη με την ιστορία της δημόσιας διοίκησης κάθε κράτους.

Η ελληνική εκδοχή της υπόθεσης «στατιστική» ξεκίνησε με την απελευθέρωση από τον οθωμανικό ζυγό και την προσπάθεια για εγκαθίδρυση στην Ελλάδα θεσμών και πρακτικών σύγχρονου κράτους. Επικεντρωμένη στην αρχή σε θέματα απογραφής πληθυσμού, η ελληνική στατιστική συνδέθηκε αναπόφευκτα με την πορεία του Υπουργείου των Εσωτερικών και την ιστορία του. Οι άνθρωποι της εποχής γνώριζαν καλά πως στατιστική σήμαινε, κατά κύριο λόγο, Γραφείο της Δημόσιας Οικονομίας του Υπουργείου των Εσωτερικών, παρόλο που και άλλα υπουργεία και κυρίως αυτό των Οικονομικών καταγίνονταν με τη «καλλιέργεια» της νέας αυτής πρακτικής, που όμως είχε την αξίωση να θεωρείται επιστήμη και ως τέτοια να «θεραπεύεται».

Η ιστορία της δημόσιας διοίκησης στο νεοελληνικό κράτος, αλλά και των θεσμών και των πρακτικών που η ίδια δημιούργησε και προώθησε, δεν αποτελεί ένα από τα αγαπημένα θέματα της νεότερης ελληνικής ιστοριογραφίας. Από την άποψη αυτή, μια μελέτη που επικεντρώνεται στις τύχες που είχε στην Ελλάδα του 19ου αιώνα η Στατιστική είναι πάντα ευπρόσδεκτη. Το έργο που παρουσιάζεται αποτελεί προϊόν μακροχρόνιας έρευνας σε δημοσιευμένο, αλλά και ανέκδοτο αρχειακό υλικό, καθώς επίσης και σε δευτερογενείς πηγές και μελέτες. Ανατέμνοντας την προσπάθεια για το στήσιμο των σχετικών μηχανισμών συλλογής και αξιοποίησης στατιστικών πληροφοριών, η μελέτη αναπόφευκτα παρακολουθεί την πορεία του Γραφείου της Δημόσιας Οικονομίας σε πρώτο πλάνο, αλλά και των σχετικών τμημάτων των άλλων υπουργείων. Στο βάθος βέβαια ξεπροβάλλουν συχνά-πυκνά όψεις της υπαλληλίας και της δημόσιας διοίκησης του ελληνικού 19ου αιώνα. Η ιστορία των θεσμών διαπλέκεται έτσι παράλληλα με την ιστορία των ανθρώπων που κλήθηκαν να υλοποιήσουν όλα αυτά τα καινούργια πράγματα, σε μια χώρα μάλιστα που ούτε οι μηχανισμοί, αλλά ούτε και οι άνθρωποι περίσσευαν.

Άνθρωποι και μηχανισμοί, στην περίπτωση της ελληνικής στατιστικής, ξεκίνησαν σχεδόν από το μηδέν. Το Γραφείο της Δημόσιας Οικονομίας, για να μείνουμε σε αυτό, θα μπορούσε να αποτελέσει χαρακτηριστικό παράδειγμα για το πώς στήθηκε η δημόσια διοίκηση στο νέο ελληνικό κράτος. Η οργάνωση και στελέχωση μιας νέας, νευραλγικής σημασίας, υπηρεσίας σε ένα υπερυπουργείο όπως αυτό των Εσωτερικών με αρμοδιότητες πολλών σημερινών υπουργείων, οι αντιφάσεις ανάμεσα στις ανάγκες της (Υπηρεσίας) και την εκάστοτε κυβερνητική πολιτική, η προσπάθεια καθιέρωσης και αποδοχής τόσο σε επίπεδο κυβερνητικό, πράγμα όχι και τόσο αυτονόητο, όσο και σ' εκείνο της κοινωνίας, οι ανάγκες προβολής της χώρας σε διεθνές επίπεδο που η υπηρεσία αυτή κλήθηκε να υπηρετήσει, όλα αυτά δημιουργούσαν δυσλειτουργίες για το ξεπέρασμα των οποίων χρειάστηκε να δοθούν πολλές μάχες.

Από την πλευρά της ιστορίας της επιστήμης, η μελέτη παρακολουθεί την προσπάθεια εναρμόνισης της ελληνικής στατιστικής με τις διεθνείς «τάσεις» της επιστήμης. Όσοι έχουν συνηθίσει να βλέπουν παντού την ελληνική υστέρηση και υπανάπτυξη, θα εκπλαγούν από την εικόνα που παρουσίαζε η χώρα στον τομέα της στατιστικής. Εκείνο που φαίνεται ξεκάθαρα είναι πως η Ελλάδα, όχι μόνο υιοθέτησε ευθύς εξ αρχής ότι πιο μοντέρνο υπήρχε σε διεθνές επίπεδο στον τομέα της δημόσιας διοίκησης, αλλά είχε την ικανότητα να ανταποκρίνεται άμεσα σχεδόν στις τάσεις της διεθνούς «μόδας» σε θέματα στατιστικής. Σε πολλά μάλιστα σημεία προχώρησε πολύ γρηγορότερα και από κράτη που είχαν πολύχρονη προϋπηρεσία σε τέτοια ζητήματα. Στατιστικά λοιπόν, και σε πρακτικό αλλά και θεωρητικό επίπεδο, η Ελλάδα κάθε άλλο παρά αποτελούσε το φτωχό συγγενή των προηγμένων κρατών. Το αντίθετο μάλιστα. Και είχαν κάθε δικίωμα αυτοί που ασχολούνταν με αυτά τα ζητήματα να επαίρονται για την ποιότητα των ελληνικών στατιστικών σε σχέση μ' εκείνες των άλλων κρατών.

Το πόσο φορτισμένη ιδεολογικά μπορεί να είναι η στατιστική, σήμερα το γνωρίζουμε καλά. Τον 19ο αιώνα ωστόσο, χρειάστηκε να περάσει ένα μικρό διάστημα, διαφορετικό για κάθε χώρα, μέχρι να εδραιωθεί η νέα επιστήμη, για να γίνει κατανοητό πως δεν επρόκειτο μόνο για ένα ακόμη πολύτιμο εργαλείο στην κρατική μηχανή, αλλά και για ένα «υπερσύγχρονο», για τα πλαίσια της εποχής, όπλο με εξαιρετικές δυνατότητες στον τομέα της προπαγάνδας και της ιδεολογίας. Όπως παντού, έτσι και στην Ελλάδα η νέα επιστήμη και όλοι όσοι την «θεράπευαν» χρησιμοποιήθηκαν, άλλοτε ακουσίως, άλλοτε με τη μεγαλύτερη προθυμία, πολλές φορές για να υπηρετήσουν στόχους και επιδιώξεις που κάθε άλλο παρά με τα αιτούμενα της επιστήμης αυτής σχετιζόνταν. Οι ιδεολογικές χρήσεις της στατιστικής τόσο σε επίπεδο εσωτερικής διακυβέρνησης, όσο και, κυρίως, σε εκείνο της εξωτερικής πολιτικής αναλύονται σε ιδιαίτερο κεφάλαιο του βιβλίου.

Τα βιογραφικά των ανθρώπων που συνέδεσαν το όνομά τους με το Γραφείο της Δημόσιας Οικονομίας και κατ' επέκταση με την ελληνική στατιστική, καθώς επίσης και πλούσιο παράρτημα εγγράφων συμπληρώνουν το έργο. Το παράρτημα αυτό παρουσιάζει ιδιαίτερο ενδιαφέρον μιας και σε αυτό παρατίθενται αυτούσια έγγραφα που δεν είναι προσιτά ακόμη στην ιστορική έρευνα και που ο συγγραφέας μπόρεσε, ύστερα από ειδική άδεια, να εντοπίσει στο ακατάταχτο ακόμη αρχείο του Υπουργείου των Εσωτερικών που βρίσκεται στα Γενικά Αρχεία του Κράτους. Τα έγγραφα αυτά, αλλά και τα υπόλοιπα που βρίσκονται σε διάφορες αρχειακές πηγές, αποτελούν πολύτιμες μαρτυρίες τόσο για τις περιπέτειες τη ίδιας της στατιστικής στην Ελλάδα, όσο και για τη δημόσια διοίκηση, αλλά και για τον 19ο αιώνα συνολικότερα και τα φαινόμενα που τον συνόδεψαν.

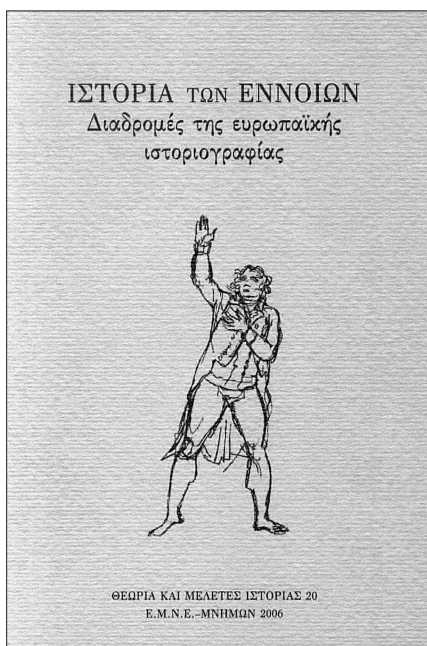
Αλεξάνδρα Σφοίνη (επιστημονική επιμέλεια – εισαγωγή), *Ιστορία των εννοιών. Διαδρομές της ευρωπαϊκής ιστοριογραφίας, Θεωρία και Μελέτες Ιστορίας 20*, ΕΜΝΕ - Μνήμων, Αθήνα 2006, 335 σ.

Η έκδοση περιλαμβάνει επιλογή εννέα κειμένων μεταφρασμένων στα ελληνικά, τα οποία αντιπροσωπεύουν κύρια ρεύματα της ευρωπαϊκής ιστοριογραφίας στο πεδίο της ιστορίας των εννοιών (Alphonse Dupront, Reinhart Koselleck, Quentin Skinner, Melvin Richter, Rolf Reichart, Jacques Guilhaumou, Georges Benrekassa, Annie Geffroy, Pim den Boer).

Συναφής αλλά και διακριτή από τους όμορους επιστημονικούς κλάδους της ιστορίας της γλώσσας, της ιστορίας των ιδεών, της διανοητικής ιστορίας, της ιστορίας της φιλοσοφίας και της πολιτικής επιστήμης, η ιστορία των εννοιών επιχειρεί να προσεγγίσει και να αναλύσει τη γλωσσική οργάνωση της ιστορικής εμπειρίας σε όλους τους τομείς: κοινωνία, οικονομία, ιδεολογία, πολιτική, δίκαιο, επιστήμες. Έχει αναχθεί σε αυτόνομο επιστημονικό πεδίο με τη δική του μεθοδολογία από τον βασικό θεωρητικό της εκπρόσωπο, τον Reinhart Koselleck.

Στην εισαγωγή παρουσιάζονται οι διαφορετικές ευρωπαϊκές εθνικές παραδόσεις και ιστοριογραφικές τάσεις στην ιστορική τους διαδρομή και εξέλιξη κατά τον 20^ο αιώνα, σε συνδυασμό με τις δύο βασικές μεθοδολογικές κατευθύνσεις που διακρίνουν την ιστορία των εννοιών 1) σε ανάλυση λέξεων, όρων και εννοιών και 2) σε ανάλυση λόγων ή πολιτικών γλωσσών.

Στην πρώτη κατεύθυνση πρωτοποριακές υπήρξαν οι μελέτες και οι προγραμματικές προτάσεις των Lucien Febvre και Marc Bloch γύρω από την ιστορία και τη γλώσσα. Εκδηλώνοντας το ενδιαφέρον τους για την αποκατάσταση του πραγματικού νοήματος των λέξεων, όρων και εννοιών κάθε ιστορικής περιόδου και την αποφυγή αναχρονισμών, έχουν ενσω-

ματώσει ήδη από το 1930 τη στήλη «Λέξεις και πράγματα» στο περιοδικό των Annales. Από τον κύκλο του περιοδικού εξήλθαν μελέτες με αντικείμενο την εφαρμογή ερευνητικών μεθόδων της γλωσσολογίας, μάλιστα της δομικής

γλωσσολογίας, κυρίως στην κοινωνική ιστορία και την ιστορία των νοοτροπιών. Αξιοότερες μνείας θεωρούμε τις μεθοδολογικές προτάσεις και εργασίες του Alphonse Dupront, ο οποίος από τη δεκαετία του '60 διηύθυνε, μαζί με τον François Furet, σεμινάρια ιστορικής σημασιολογίας (*sémanctique historique*) στο 6ο τμήμα της École Pratique des Hautes Études. Ο Dupront ορίζει την ιστορική σημασιολογία ως τη «μελέτη των λεξιλογίων μέσω των οποίων τα ανθρώπινα σύνολα του παρελθόντος εξέφρασαν μερικώς την παρουσία τους στον κόσμο και την κοσμοθεωρία τους». Για την πρόσβαση στις ζώνες της σιωπής του συλλογικού φαντασιακού προτείνει κατάρτιση σωματών λεξιλογίου (π.χ. ενός συγγραφέα σε σχέση με το κοινωνικό περιβάλλον και την εποχή του), ανίχνευση των επιλογών (λέξεις-κλειδιά) με τη βοήθεια της στατιστικής και στη συνέχεια αποκατάσταση της ιστορίας του σημείου, των διαδοχικών χρήσεων και σημασιών του.

Ο Reinhart Koselleck επεξεργάστηκε τη θεωρία της Begriffsgeschichte – ο όρος ανήκει στον Hegel – κατά τη δεκαετία του '60 συνθέτοντας διαφορετικές θεωρητικές παραδόσεις (Gadamer, Schmitt) σε μια διεπιστημονική προοπτική, η οποία την απομάκρυνε από τη φιλοσοφική της παράδοση εισάγοντας αιτούμενα της κοινωνικής ιστορίας. Η διαφοροποίηση εκφράστηκε στο μνημειώδες εννοιολογικό λεξικό με τίτλο *Geschichtliche Grundbegriffe: historisches Lexikon zur politisch-sozialen Sprache in Deutschland 1750-1850* (Βασικές ιστορικές έννοιες: ιστορικό λεξικό για την κοινωνικοπολιτική γλώσσα στη Γερμανία 1750-1850). Ο Koselleck θεωρεί ότι η σχέση έντασης ανάμεσα σε μια κοινωνία και τις μεταβολές της από τη μια πλευρά, και τη γλωσσική προσαρμογή τους, δηλαδή τις έννοιές της, από την άλλη, είναι χαρακτηριστικό του ιστορικού χρόνου. Κάποιες έννοιες κυριαρχούν σε κάποιες ιστορικές περιόδους, δίνοντας τον τόνο στα κείμενα. Πρόκειται για τις λεγόμενες «βασικές έννοιες» (Grundbegriffe), σημασιολογικές μονάδες εξαιρετικής κινητικότητας, οι οποίες θεωρούνται συμπυκνώσεις της ιστορικής εμπειρίας, αλλά και παράγοντες ιστορικής αλλαγής, με τις οποίες κοινωνικά μέρη ή άτομα εκφράζουν τις εμπειρίες και τις προσδοκίες τους. Κρίσιμη για την ανάλυση περιόδου για τη Γερμανία είναι η περίοδος 1750-1850, κατά την οποία ο Koselleck θεωρεί ότι λαμβάνουν χώρα τέσσερις βασικές διαδικασίες όσον αφορά τη διαμόρφωση των εννοιών: ιστορικοποίηση (δηλ. τοποθέτηση σε μια χρονική και ιστορική ακολουθία), εκδημοκρατισμός, πολιτικοποίηση, και ιδεολογικοποίηση (δηλ. τάση προς αφαίρεση από το συγκεκριμένο κοινωνικό πλαίσιο και ένταξη σε ένα φιλοσοφικό και κοινωνικό εννοιολογικό σύστημα). Στους 7 τόμους του λεξικού (1972-) εξετάζονται 120 βασικές έννοιες σε άρθρα που συχνά υπερβαίνουν τις 50 σελίδες. Πηγές είναι κυρίως τα έργα σημαντικών συγγραφέων και διανοητών, πρακτικά της Βουλής, κρατικά έγγραφα, λεξικά, εφημερίδες και περιοδικά. Για τον ακριβή προσδιορισμό της σημασίας των κοινωνικοπολιτικών εννοιών, ο Koselleck εφαρμόζει κειμενικές

αναλύσεις με μεθόδους που προέρχονται από την ιστορική φιλολογία, την ιστορική σημασιολογία, την ονοματολογία και τη δομική γλωσσολογία.

Η δεύτερη μεθοδολογική κατεύθυνση βασίζεται στη θεωρία του λόγου (discours), όπως αναπτύχθηκε στις εργασίες των Roland Barthes και Michel Foucault στα τέλη της δεκαετίας του '60, στρέφοντας το ενδιαφέρον από τις μεμονωμένες έννοιες προς σύνθετα λεξιλογικά και εννοιολογικά πεδία, ολόκληρα γνωστικά συστήματα μιας συγκεκριμένης εποχής και θεσμοποιημένους τρόπους σκέψης και έκφρασης. Η επεξεργασία μιας μαρξιστικής θεωρίας του πολιτικού λόγου από γλωσσολόγους, ιστορικούς και φιλοσόφους, όπως οι Michel Pêcheux, Régine Robin, Louis Althusser, χρησίμευσε ως εργαλείο για την ανάλυση του πολιτικού λόγου και εφαρμόστηκε στο «Κέντρο Λεξικομετρίας και Πολιτικών Κειμένων» της École Normale Supérieure (Saint-Cloud). Στο πλαίσιο αυτό μελετήθηκε η γλώσσα της Γαλλικής Επανάστασης από ερευνητική ομάδα υπό τη διεύθυνση του Jacques Guilhaumou και της Annie Geffroy, η οποία καταρτίζει το *Dictionnaire des usages socio-politiques du français 1770-1815* (Λεξικό των κοινωνικοπολιτικών χρήσεων της γαλλικής) (έχουν εκδοθεί 7 τεύχη, 1985-2006). Ωστόσο, οι τεχνικές απαιτήσεις εργασιών αυτού του τύπου, η γλωσσολογική, κατά βάση φορμαλιστική, μεθοδολογική αυστηρότητα της πολύ συγκεκριμένης μικροσκοπικής ανάλυσης, βρήκαν ελάχιστους μιμητές στην ίδια τη Γαλλία και ακόμη λιγότερους στο εξωτερικό.

Σύνθεση της γερμανικής Begriffsgeschichte και των γαλλικών ρευμάτων της ιστορικής σημασιολογίας και της ανάλυσης του λόγου σε μια κοινωνικο-ιστορική σημασιολογία του λόγου (sozialhistorische Diskurssemantik) επιχειρήθηκε από τον μαθητή του Koselleck, τον Rolf Reichardt. Στο λεξικό με τίτλο *Handbuch politisch-sozialer Grundbegriffe in Frankreich 1680-1820* (Εγχειρίδιο των κοινωνικοπολιτικών εννοιών στη Γαλλία) δεν αναλύονται τόσο θεωρητικές έννοιες, αλλά 150 τρέχοντες όροι του πολιτικού λόγου, αφού εντοπισθούν, μετά από κάποιες στατιστικές επεξεργασίες, σε σειριακά κείμενα που αντιπροσωπεύουν διαφορετικά κοινωνικά περιβάλλοντα σε συγκεκριμένες επικοινωνιακές συνθήκες: λεξικά, εφημερίδες, περιοδικά, φυλλάδια, χρονικά, νοταριακά αρχεία, σατιρικά κείμενα, λαϊκά τραγούδια κ.λπ. Το κέντρο βάρους μετατοπίζεται από τους μεγάλους στοχαστές και τις ελίτ στους μέσους όρους και μάλιστα στις συλλογικές νοστροπίες, όπως τις αντιλαμβάνονται οι ιστορικοί της σχολής των *Annales* (ιδίως ο Michel Vovelle). Λαμβάνεται επίσης υπόψη η εικονική διάσταση της γλώσσας και τα εικονογραφικά τεκμήρια. Το *Εγχειρίδιο* (20 τεύχη, 1985-2000) χαρακτηρίζεται από τον μεθοδολογικό πλουραλισμό των πολυάριθμων συνεργατών του. Ανάμεσά τους οι Γάλλοι Georges Benrekassa, Roger Chartier, Michel Delon, Jacques Guilhaumou.

«Αναλύσεις λόγων» ή μάλλον «πολιτικών γλωσσών» επιχειρούνται και από τη λεγόμενη σχολή του Καίμπριτζ, την οποία αντιπροσωπεύουν οι πολιτι-

καί επιστήμονες John Pocock και Quentin Skinner. Αντίθετα από τον Φουκώ, δεν θεωρούν τις πολιτικές γλώσσες ως ένα συμπαγές γνωστικό σύνολο μιας εποχής, αλλά ως την έκφραση κάποιων πολιτικών κινήματων, όπως του ουμανισμού, ο οποίος από τον όψιμο Μεσαίωνα και εξής χρησίμευσε ως πρότυπο για πολλές όψεις της πολιτικής και κοινωνικής ζωής, τους νόμους, τη δημόσια ηθική και τα αισθητικά ιδεώδη. Η μέθοδός τους αποβλέπει στην ανακατασκευή ενός συστήματος βασικών εννοιών, επιχειρημάτων και ρητορικών τρόπων που συνδέονται με την πολιτική γλώσσα συγκεκριμένων πολιτικών ομάδων ή συγγραφέων. Στην εκδοτική σειρά με τον τίτλο «Ideas in Context», υπό τη διεύθυνση του Skinner, παρουσιάζονται μονογραφίες σχετικές με την εξέλιξη των πολιτικών ιδεών και γλωσσών στο εκάστοτε διανοητικό πλαίσιο αναφοράς τους. Οι εκδότες δεν επιβάλλουν στους συνεργάτες τους ομοιομορφία πηγών, επεξεργασίας ή δομής των μελετών ούτε προωθούν την έκδοση λεξικού εννοιών, παρ' όλες τις προσπάθειες του αμερικανού πολιτικού επιστήμονα Melvin Richter να ανοίξει διάλογο ανάμεσα στην αγγλική και τη γερμανική σχολή. Επίσης επικεντρώνονται στην περίοδο από την Αναγέννηση ως τον 17ο αιώνα και χρησιμοποιούν κυρίως θεωρητικούς συγγραφείς, μάλιστα τους μείζονες, και ελάχιστα θεσμικά κείμενα. Οι μελέτες του Pocock αφορούν ιδιαίτερα την εποχή του Μακιαβέλι. Το βασικό έργο του Skinner αναφέρεται στη θεμελίωση της νεότερης πολιτικής σκέψης στην Ευρώπη από το τέλος του 13ου ως τον 16ο αιώνα, όπου εξετάζεται η διαμόρφωση της νεότερης έννοιας του κράτους.

Τις τελευταίες δεκαετίες, μετά τη λεγόμενη «γλωσσική στροφή» του 1980, η οποία έχει πολλές όψεις και εκδοχές, η αυξανόμενη αναγνώριση της σημασίας της γλώσσας στην κατανόηση της πραγματικότητας άλλαξε τον τρόπο έρευνας και τις μεθόδους στις ανθρωπιστικές και κοινωνικές επιστήμες. Επακόλουθο των αλλαγών αυτών είναι η περαιτέρω ανάπτυξη της ιστορίας των εννοιών, με διαφορετικό τρόπο σε κάθε γλωσσικό χώρο ανάλογα με τις ακαδημαϊκές και πολιτισμικές παραδόσεις. Η πολυμορφία αυτή εκφράζεται στο διεθνές δίκτυο για την έρευνα των κοινωνικοπολιτικών εννοιών (History of political and social concepts group) που ιδρύθηκε το 1998 –αν και οι περισσότερες ερευνητικές ομάδες επιχειρούν τη σύνταξη («εθνικού») λεξικού εννοιών ακολουθώντας, κατά το μάλλον ή ήττον, το γερμανικό μοντέλο.

Ωστόσο, παρά το γεγονός ότι ορισμένοι εκπρόσωποι της ιστορίας των εννοιών δεν αρνούνται την ένταξή της στη λεγόμενη «γλωσσική στροφή», λόγω της σπουδαιότητας που αναγνωρίζει στα παραδείγματα του λόγου και στις επιτελεστικές γλώσσες που αποδίδουν αξία ενεργημάτων στα επιχειρήματα των συγγραφέων, παίρνοντας αποστάσεις από τον Hayden White, υποστηρίζουν ότι η ιστορία των εννοιών δεν εμπλέκεται στη συζήτηση περί μυθοπλαστικού χαρακτήρα της ιστοριογραφικής πράξης, καθόσον σταθερά ακολουθεί τον προβληματισμό περί εμπειρικής σύνδεσης ανάμεσα στην πραγματικότητα και τη γλώσσα.

Μεταφραστές των κειμένων είναι οι: Ελευθερία Ζέη, Νίκος Καραπιδάκης, Γιάννης Καραχρόστος, Κώστας Μέκκας, Λουκάς Μπαλωμένος, Θεοδόσης Νικολαΐδης, Κατερίνα Παπακωνσταντίνου, Δόμνα Πασχαλίδου, Αλεξάνδρα Σφοϊνή.

Βιβλιογραφία της Ιστορίας του Νέου Ελληνισμού 1973-1982: *Αναγραφές 12.500 βιβλίων και άρθρων* [Βιβλιογραφική βάση δεδομένων] = *Bibliography of Modern Greek History 1973-1982: c. 12.500 records* [Bibliographical database] / Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού, περιοδικό *Μνήμων*. Χορηγοί: Υπουργείο Πολιτισμού· Ίδρυμα Σταύρος Σ. Νιάρχος = Association for the Study of Neohellenism, Academic Journal *Μνήμων*; Sponsors: Greek Ministry of Culture, Stavros Niarchos Foundation – Αθήνα = Athens, 2007.

1 οπτικός δίσκος (CD-ROM) σε θήκη 14,2 x 12,4 x 1 εκ.

Απαιτήσεις συστήματος: Προσωπικός υπολογιστής IBM ή συμβατός με IBM, με επεξεργαστή Pentium III/700 MHz· 32 MB μνήμη (RAM)· Windows 9X ή μεταγενέστερα· οθόνη με ανάλυση 1024X768· οδηγός CD-ROM 16X· 50 MB ελεύθερος χώρος στο σκληρό δίσκο.

Συνοδευτικό τετρασέλιδο με εισαγωγικό σημείωμα και οδηγίες εγκατάστασης.

Σε εποχές ευνοϊκότερες από την σημερινή για τον σχεδιασμό και την

εκτέλεση συλλογικών εθελοντικών εργασιών (1973-1979) η Εταιρεία Μελέτης Νέου Ελληνισμού συγκροτούσε «Ομάδες Βιβλιογραφίας», που κατέγραφαν σε ετήσια βάση τα σχετικά με την Ιστορία του Νέου Ελληνισμού δημοσιεύματα. Μέλη των ομάδων αυτών διετέλεσαν οι εξής συνάδελφοι, με αλφαβητική σειρά: Λευτέρης Αλεξάκης (1975, 1976), Μαρία Αντωνοπούλου (1975), Μιχάλης Βαρλάς (1980-1982), Οντέτ Βαρών (1977, 1978, 1979), Ντίνα Βλάχου (1974, 1976), Έφη Γαζή (1980-1982),

ΕΤΑΙΡΕΙΑ ΜΕΛΕΤΗΣ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
περιοδικό ΜΝΗΜΩΝ

ΒΙΒΛΙΟΓΡΑΦΙΑ
ΤΗΣ ΙΣΤΟΡΙΑΣ ΤΟΥ ΝΕΟΥ ΕΛΛΗΝΙΣΜΟΥ
1973-1982

Αναγραφές 12.500 βιβλίων και άρθρων

ΧΟΡΗΓΟΙ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟΥ
ΣΝ/SNF ΊΔΡΥΜΑ ΣΤΑΥΡΟΣ ΝΙΑΡΧΟΣ
ΑΘΗΝΑ 2007

Ελένη Γαρδίκια-Κατσιαδάκη (1973, 1974, 1975, 1976), Κατερίνα Γαρδίκια (1973, 1974, 1975, 1976), Λιζιάννα Δελβερούδη (1978), Έλλη Δρούλια (1978), Στέλιος Ευαγγελινός (1980-1982), Κατερίνα Καμάρη (1974), Παναγιώτης Καμηλάκης

(1974, 1975, 1976, 1977, 1978), Βαγγέλης Καραμανωλάκης (1980-1982), Γιάννης Καραχρήστος (1980-1982), Εύη Καρούζου (1977, 1979), Όλγα Κατσιαρδή-Hering (1974, 1975, 1976, 1977, 1978, 1979), Βαγγέλης Κεχριώτης (1980-1982), Μαριάννα Κολουβά (1976, 1977), Αμαλία Κολώνια (1974, 1975), Αγγελική Κοντίνη (1980-1982), Ιωάννα Λαλιώτου (1980-1982), Άντζελα Λαμπίρη (1974, 1975), Κώστας Λάμπας (1973, 1974, 1975, 1976, 1978), Χρήστος Λούκος (1973-1982), Γιάννα Μανιάτη (1975, 1976), Θάνος Μαρκόπουλος (1974, 1975, 1976), Σοφία Ματθαίου (1979), Παναγιώτης Μιχαηλάρης (1973, 1974, 1977, 1978, 1979), Παναγιώτα Μοσχονά (1973, 1974), Γιάννης Μπαφούνης (1978), Ελένη Μπενέκη (1980-1982), Γιώργος Μπώκος (1975, 1976, 1977), Μαριέττα Οικονομοπούλου (1975), Αγγελική Πανοπούλου (1979), Γιάννης Παπαγιαννακόπουλος (1980-1982), Αναστασία Παπαδία (1976, 1977, 1978, 1979), Προκόπης Παπαστράτης (1977), Ιουλία Πεντάζου (1980-1982), Δήμητρα Σαμίου (1977), Ελένη Σαράντη (1974), Μαριέττα Σέρβου (1977, 1978, 1979), Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης (1973, 1974, 1976), Γιώργος Σμπιλίρης (1977, 1979), Παναγιώτης Στάθης (1980-1982), Κώστας Τσικνάκης (1979), Μαρίνα Τσουλουχά (1978), Χάγκεν Φλάισερ (1977), Κρίτων Χρυσοχοϊδης (1976).

Ένα σύντομο ιστορικό της προσπάθειας αυτής, που ανανεώθηκε προσωρινά στις αρχές της δεκαετίας του '90 (Βιβλιογραφία 1980-1982), μπορεί κανείς να βρει και στον διαδικτυακό τόπο της Εταιρείας (URL: <http://www.emne-mnimon.gr/html/sylogikesgr.html>). Το αποτέλεσμα της εθελοντικής συλλογικής αυτής εργασίας, τόσο το μέρος του εκείνο που είχε εκδοθεί τμηματικά σε τόμους του περιοδικού *Μνήμων*¹, όσο και το υλικό που βρισκόταν για χρόνια είτε σε μορφή δελτίων είτε σε μια παλαιότερη βάση δεδομένων², παρουσιάζεται τώρα σε ψηφιακή μορφή, σύμφωνα με απόφαση που είχε ληφθεί λίγο μετά το 2000. Ο Χρήστος Λούκος ανέλαβε να ελέγξει και να προετοιμάσει για την ψηφιακή επεξεργασία τα χειρόγραφα δελτία, ο Τριαντάφυλλος Σκλαβενίτης είχε την γενική εποπτεία για την πορεία και την ποιότητα των εργασιών, και ο Γιάννης Κόκκωνας συμμετείχε στον σχεδιασμό του έργου και στον έλεγχο

1 Βιβλιογραφία 1973: τόμος 4 (1974) 215-284. Βιβλιογραφία 1974: 5 (1975) 213-332. Βιβλιογραφία 1975: 6 (1976-1977) 212-320. Βιβλιογραφία 1976: 7 (1978-1979) 197-301. Βιβλιογραφία 1977: 8 (1980-1982) 379-494. Βιβλιογραφία 1978:9 (1984) 267-354. Βιβλιογραφία 1979: 12 (1989) 307-383.

2 Ένα μέρος της βιβλιογραφίας των ετών 1980-1982 είχε καταχωρηθεί παλαιότερα κάπως ερασιτεχνικά σε μια βάση δεδομένων με χρήση του λογισμικού ISIS. Προκειμένου να αποφευχθεί η χρονοβόρα και πολυέξοδη εκ νέου πληκτρολόγηση των δεδομένων, έγινε μια εν μέρει αυτοματοποιημένη επεξεργασία και εισαγωγή τους στη νέα βάση. Οι εγγραφές αυτές δεν ήταν δυνατόν να απαλλαγούν από σφάλματα και ελλείψεις, που ελπίζουμε εν καιρώ να διορθώσουμε, κατά το δυνατόν, στη διαδικτυακή εκδοχή της βάσης, για την οποία βλ. εδώ, στην τελευταία παράγραφο.

ποιότητας ως επιστημονικός σύμβουλος.

Το κόστος των απαραίτητων ειδικών εργασιών³ και τα έξοδα για την ανα- παραγωγή του CD-ROM καλύφθηκαν οικονομικά από ευγενικές χορηγίες του Υπουργείου Πολιτισμού επί υπουργίας Ελισάβετ Παπαζώη και του ιδρύματος Σταύρος Σ. Νιάρχος. Διαθέτουμε λοιπόν τώρα μια βιβλιογραφική βάση δεδομένων, μικρή βέβαια (περίπου 12.500 εγγραφές) αλλά νομίζουμε πολύ χρήσιμη, στο βαθμό που καλύπτει με σχετική επάρκεια τη βιβλιογραφία της νεοελληνικής ιστορίας σε μια κρίσιμη για την ανάπτυξη των ελληνικών ιστορικών σπουδών δεκαετία. Η βάση σχεδιάστηκε έτσι ώστε να είναι χρήσιμη και στους ερευνητές και στους βιβλιοθηκονόμους και διαθέτει όλα εκείνα τα γνωστά σημεία υπεροχής των ψηφιακών βιβλιογραφικών εργαλείων απέναντι στα αντίστοιχα έντυπα. Οι αναλυτικές οδηγίες που περιλαμβάνει το CD-ROM, ειδικά αυτές για τις αναζητήσεις με πολλά κριτήρια, θα βοηθήσουν και όσους δεν είναι πλήρως εξοικειωμένοι με παρόμοια περιβάλλοντα αναζήτησης πληροφοριών να αξιοποιήσουν με ταχύτητα και αποτελεσματικότητα το υλικό που προσφέρεται.

Με τη φροντίδα της Ελένης Μολφέση και με τη βοήθεια των τεχνικών του Εθνικού Κέντρου Τεκμηρίωσης τόσο η βιβλιογραφική μας βάση όσο και ο ηλεκτρονικός κατάλογος της βιβλιοθήκης της EMNE είναι προσβάσιμα από τα τέλη Οκτωβρίου 2007 και μέσω διαδικτύου, στις διευθύνσεις <http://argo.ekt.gr/opac2/zConnectELL.html> και http://argo.ekt.gr/Opac2_2/zConnectELL.html αντιστοίχως· στον διαδικτυακό τόπο της Εταιρείας μας εννοείται ότι υπάρχουν οι σχετικοί σύνδεσμοι.

---

³ Η εισαγωγή των δεδομένων έγινε στο σύστημα UniLIB από τον Γιάννη Βαλούρδο, σύμφωνα με τους Αγγλοαμερικανικούς Κανόνες Καταλογογράφησης, σε διάταξη UNIMARC, που αποτελεί την ευρωπαϊκή υλοποίηση του προτύπου ISO-2709. Η ανάπτυξη της εφαρμογής είναι έργο του Αυγερινού Μαρκόπουλου.